

Sygn. akt II CSK 718/10

POSTANOWIENIE

Dnia 15 września 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner (sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

w sprawie z wniosku K. S.
przy uczestnictwie Gminy Miasta G., A. M. i innych,

o zmianę prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego
z dnia 28 stycznia 2009 r.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 września 2011 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego
z dnia 24 czerwca 2010 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania wraz
z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Prawomocnym postanowieniem z dnia 28 stycznia 2009 r. w sprawie o sygn. akt IV Ca 794/08 Sąd Okręgowy oddalił apelację od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 6 października 2008 r., w sprawie I Ns 431/07, którym oddalony został wniosek K. S. o zasiedzenie nieruchomości, ze względu na niespełnienie przesłanek zasiedzenia w postaci braku upływu ustawowego terminu posiadania samoistnego. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 10 listopada 2009 r. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 28 stycznia 2009 r.

We wniosku z dnia 26 kwietnia 2010 r. wnioskodawczyni K. S. wniosła na podstawie art. 523 k.p.c. o zmianę prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 6 października 2008 r. poprzez orzeczenie, że nabyła ona z dniem 23 września 2009 r. przez zasiedzenie wskazaną we wniosku nieruchomość.

Postanowieniem z dnia 24 czerwca 2010 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek K. S. w sprawie o zmianę prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 28 stycznia 2009 r., sygn. akt IV Ca 794/08 i zasądził zwrot kosztów postępowania od wnioskodawczyni na rzecz jednej z uczestniczek postępowania – A. M. W uzasadnieniu Sąd uznał upływ czasu, który nastąpił po wydaniu orzeczenia za nową okoliczność, powstałą w późniejszym czasie, a zatem nie za zmianę okoliczności sprawy, o której jest mowa w art. 523 k.p.c. Sąd nie badał więc zasadności twierdzeń wnioskodawczyni o spełnieniu przesłanek do zasiedzenia nieruchomości, pozostawiając te kwestię Sądowi pierwszej instancji rozpoznającemu ewentualny nowy wniosek.

Skargę kasacyjną od postanowienia oddalającego wniosek złożyła wnioskodawczyni K. S. (błędnie oznaczona w skardze jako Su.), reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 523 k.p.c. z uwagi na błędną wykładnię i przyjęcie, że nie nastąpiła zmiana okoliczności sprawy, w stosunku do już istniejących w chwili pierwotnego orzekania i niezasadne przyjęcie, że upływ czasu, który nastąpił po wydaniu orzeczenia nie jest zmianą okoliczności sprawy, a jedynie nową okolicznością, uzasadniającą

ewentualne rozpoznanie ponownie złożonego wniosku o zasiedzenie. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach, a także zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego od wszystkich uczestników postępowania, w tym dwukrotnie wymieniając osobę A. M. (pierwotnie noszącej nazwisko O.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawczyni oparta na naruszeniu art. 523 k.p.c. jest uzasadniona. Przepis ten stanowi w zdaniu drugim, że prawomocne postanowienie oddalające wniosek sąd może zmienić w razie zmiany okoliczności sprawy. Jest to wyjątek – podyktowany zasadami ekonomiki postępowania cywilnego – od reguły wyrażonej w art. 523 zdanie pierwsze k.p.c., zgodnie z którym prawomocne postanowienie orzekające co do istoty sprawy nie może być zmienione ani uchylone, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Takim właśnie przepisem szczególnym jest zdanie drugie w powołanym artykule kodeksu postępowania cywilnego. Może on zostać zastosowany, jeśli w postępowaniu nieprocesowym oddalony został wniosek, a zmieniły się okoliczności, które uzasadniają zmianę postanowienia i uwzględnienie wniosku. Taka sytuacja zachodzi w wypadku wniesienia wniosku o zasiedzenie nieruchomości, który został oddalony z powodu braku upływu terminu wymaganego do zasiedzenia, z ustaleniem spełnienia pozostałych przesłanek wymaganych do zasiedzenia na podstawie art. 172 k.c.

W orzecznictwie utrwalony został pogląd, aprobowany także przez doktrynę, że w razie prawomocnego oddalenia wniosku o zasiedzenie nieruchomości z powodu braku wymaganego terminu posiadania samoistnego, zainteresowana osoba może albo wnieść ponownie wniosek o zasiedzenie, albo skorzystać z możliwości złożenia wniosku o zmianę prawomocnego postanowienia na podstawie art. 523 zdanie drugie k.p.c. (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 97/02, OSNC 2003, nr 12, poz. 160; postanowienia SN z dnia 28 kwietnia 2005 r., III CK 433/04, Lex nr 277127 oraz z dnia 10 września 2009 r., V CSK 78/09, Lex nr 578048). Regulacja prawna zawarta w art. 523 k.p.c. nie jest nowa i już na gruncie art. 33 § 2 kodeksu postępowania niespornego

z 1945 roku było możliwe, gdy nie powodowało to uszczerbku dla innych osób, zmienić prawomocne orzeczenie oddalające wniosek o zasiedzenie, bez potrzeby składania ponownego wniosku o wszczęcie postępowania. Zostało to uznane jeszcze w ówczesnej judykaturze za nowy rodzaj postępowania, dającego możliwość zainteresowanemu, w razie zmiany okoliczności sprawy, prowadzenie jej nadal, pomimo zakończenia postępowania i zależnie od wyniku tego postępowania, spowodowanie na zasadzie wyjątku zmiany przez sąd prawomocnego postanowienia oddalającego wniosek na postanowienie uwzględniające ten wniosek (uzasadnienie powołanej uchwały SN z dnia 12 marca 2003 r. oraz cyt. tam uzasadnienie uchwały SN z dnia 27 listopada 1962 r., III CO 12/62, OSNCP 1963, nr 12, poz. 254). Jest to jednak możliwe tylko wtedy, gdy nastąpiła zmiana okoliczności, która, jak w rozpoznawanej sprawie jest także nową okolicznością, polegającą na upływie czasu wystarczającego do zasiedzenia nieruchomości.

Dla zastosowania art. 523 zdanie drugie k.p.c. należy porównać okoliczności sprawy, które stanowiły stan faktyczny decydujący o oddaleniu wniosku ze stanem faktycznym, który wskutek zmiany może pozwolić na uwzględnienie wniosku. Nie jest to zatem ocena prawna tego samego, lecz zmienionego stanu faktycznego (por. postanowienie SN z dnia 21 marca 1973 r., III CRN 429/72, OSP 1973, nr 10, poz. 196). Dlatego niezasadne jest stanowisko Sądu w zaskarżonym postanowieniu, że powstanie nowej okoliczności, jaką jest upływ czasu umożliwia tylko złożenie ponownego wniosku o zasiedzenie, a nie o zmianę postanowienia w trybie art. 523 k.p.c. Sąd przytacza wprawdzie powoływaną już w tym uzasadnieniu uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2005 r. w sprawie III CZP 97/02, ale zarówno w niej, jak i we wcześniejszym orzeczeniu, na które powołuje się Sąd w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia chodziło o inną sytuację, mianowicie o to, że zdaniem Sądu Najwyższego w obu tych orzeczeniach wnioskodawca mógł ponownie złożyć wniosek wskutek zmiany okoliczności, a nie musiał korzystać z art. 523 k.p.c. i żądać zmiany prawomocnego postanowienia. Zatem odwołanie się Sądu Najwyższego w uzasadnieniu uchwały z dnia 12 marca 2005 r., a także w postanowieniu z dnia 10 września 2009 r. (sygn. akt V CSK 78/09) do powagi rzeczy osądzonej, nie sięgającej dalej niż do zmiany podstawy faktycznej, która stanowiła przedmiot orzekania w poprzednim postępowaniu

w sprawie o zasiedzenie miało na celu wskazanie, że nowa podstawa w powiązaniu z dawną może uzasadniać uwzględnienie wniosku o zmianę postanowienia.

Wykładnia art. 523 k.p.c. przyjęta przez Sąd Okręgowy w zaskarżonym postanowieniu prowadzi do tego, że zdanie drugie tego przepisu nigdy nie miałyby zastosowania, gdyż zmiana okoliczności stanowi o nowych faktach, do których zalicza się upływ czasu, mający znaczenie dla sytuacji prawnej, która z upływem czasu, jak przy zasiedzeniu wiąże określone skutki w sferze prawnej. Trafnie zatem skarżąca podnosi, z powołaniem się na orzecznictwo, że w postępowaniu na podstawie art. 523 zdanie drugie k.p.c. nie podlegają ponownemu badaniu i ocenie te same okoliczności faktyczne, które stanowiły podstawę wydania pierwszego, prawomocnego postanowienia. Ubiegający się o zmianę tego postanowienia powinien wykazać zmianę okoliczności sprawy, gdyż odstępstwo od zasady powagi rzeczy osądzonej, wyrażonej w art. 523 zdanie pierwsze k.p.c. jest dopuszczalne tylko na podstawie i w granicach zmiany okoliczności. W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy winien obecnie zbadać, czy zgodnie z wnioskiem o zmianę prawomocnego postanowienia oddalającego wniosek o stwierdzenie zasiedzenia upłynął termin wymagany do zasiedzenia nieruchomości przez wnioskodawczynię.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.